

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
109. szám, 2023. március

Tartalom:

Rovarászokra emlékezünk — MRT hírek — Sajtó- és blogfigyelő

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)
Cím: 2040 Budaörs, Kossuth L. u. 49.
Telefon: 20/4145453
Drótposta: attilahaltrich@gmail.com

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (BK),
Katona Gergely (KG), Koczor Sándor (KS),
Puskás Gellért (PG), Rédei Dávid (RD),
Szalóki Dezső (SzD), és Szöcs Gábor (SzG).

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovartan általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartan ismeretek terjesztése.

Elnökség (2022)

Elnök:	Haltrich Attila
I. alelnök:	Vas Zoltán
II. alelnök:	Szabóky Csaba
Titkár:	Dombi Orsolya
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Jegyző:	Szöke Viktória

Szerkesztők
(*Folia. ent. hung.*): Vas Zoltán és
Szöke Viktória
Pénztáros: Szalóki Dezső

Számvizsgáló Bizottság

Elnök:	Both Vera
Tagok:	Balázs Klára és Sulyán Péter Gábor

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap
harmadik péntekén az **MTM Semsey Andor**
termében (1083 Budapest, Ludovika tér 2-
6.), délután 4 órakor.

Címlapon:

Chersotis ronkayorum Fibiger, Hacker
& Varga, 1993
(Lepidoptera: Noctuidae)

Fotó: Ronkay Gábor

Sajnos az utóbbi időben gyakran kellett végiglapoznom az MRT több évtizeddel ezelőtti digitalizált meghívóit, keresve, hogy egykori tagtársunk, aki elhunyt, hányszor adott elő az üléseinken, mikor először, vagy utoljára stb.

Ilyenkor óhatatlanul megakad a szemem a többi néven is, felidézem emlékeimet vele kapcsolatban, vagy azt az ülést, amin már személyesen is jelen voltam. Így tűnt fel például az is, hogy a régi meghívókon még nem jelezték, hogy meddig tartson egy-egy előadás, pedig ma már ez egy igen fontos információ.

Vagy hogy mikor kezdődnek a rovartan ülések. Az '50-es évek elejéről megmaradt egyetlen meghívón még a du. 6 órai kezdés szerepel, de az évtized közepétől már a ^{1/2}6-os (azért írom így, mivel a meghívókon is így szerepel). Ez kitartott egészen 1983 áprilisáig, amikor is du. 5 órára hozták előre a kezdést, és 1987 februárjától jelölték „17 órás”-ként. Végül 1990 májusában tértünk át a ma is használt 16 órás kezdéshez, amihez már hozzászoktunk.

Aztán ott vannak a Társaság elnökei, titkárai. Ki mennyi ideig töltötte be a tisztséget? Egy vagy két cikluson keresztül? Hogyan lettek egykori titkárok később elnökök? Hogyan változott a helyszín, ahol üléseinket tartottuk?

Ma már elképzelhetetlen, de egészen 1978-ig júniusban is tartottunk rovartan üléseket.

Kakuktktojásnak tűnhet sokaknak az az 1975 februári meghívó, ahol mint titkár Papp Jenő szerepel, majd a következő hónaptól Papp László, végig az egész cikluson át. Persze, ma már tudom, hogy ugyanarról a személyről van szó. Mivel már volt egy Papp Jenő az Állattárban, Papp László, akit szintén eredetileg „Jenőnek” hívtak (Papp Jenő László), megváltoztatta a nevét, pontosabban elkezdte használni a „László”-t a Jenő helyett, amit addig nem írt ki. Hogy ne legyen egyszerre két „Papp Jenő” ugyanazon a munkahelyen...

Szóval a meghívók nézegetése egy valóságos „időutazás”!

És mivel a digitális anyagok megmaradásának legnagyobb biztosítéka, ha minél több személy számítógépén megtalálhatóak, ezért felajánlom, hogy BÁRKINEK elküldöm pdf-ben, aki kíváncsi rájuk és kéri. Mind a 709 Meghívót, időrendben sorba rakva, 8 fájlra szétosztva, évtizedenként. Csak írni kell a címemre egy e-mail-t (itt van ezen az oldalon pár sorral fentebb), és csatolom a teljes anyagot, visszamenőleg az '50-es évek közepéig, ahonnan már egy-kettő kivételével az összes meghívó megvan.

Ha pedig valaki ki tudná egészíteni a már meglévő sorozatokat, na az lenne csak számomra az igazi öröm!

HA

Rovarászokra emlékezünk

Kolléganóm, Gizi

Ördög Gizellát, egykor mindenkinek „Gizit”, az elsők között ismertem meg az akkori Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Rovartani tanszékén 1988 decemberében, amikor odakerültem. Fiatalos, mindig vidám természet jellemezte. Sok gyakorlati tanáccsal látott el az elején, ki kicsoda a Karon, kinek hogyan kell köszönni stb. Egyszóval nagyon kedvesen fogadott. Gyakran kerestem fel egy kis csevegés végett picit szobájában, aminek helyén most a tanszék könyvtára található.

Amint véglegesítettek, rögtön átadta a leltárfelelősi tisztséget, hiszen a „csipkedési sorrendben” akkor már én lettem az utolsó. Nagyon nem szerette ezt a feladatot, végig rettegett attól, hogy valamilyen hiányt vele fognak kifizettetni, mint ahogy meg is tették állítólag egyszer.

Ő volt a pajzstetvesz a tanszéken. Egyetemi doktori dolgozatát is pajzstetvekből védte meg 1979-ben „summa cum laude” minősítéssel, „A növényházi dísznövényeket leggyakrabban károsító pajzstetvek Magyarországon” címmel. E rovarcsoport révén került szakmai kapcsolatba Kosztarab Mihály világhírű pajzstetvésszel, aki a 70-es évek közepétől gyakran látogatott haza az Egyesült Államokból Magyarországra, hogy Kozár Ferencsel dolgozzon a *Magyarország Állatvilága* sorozat pajzstetves füzetén (1977). A szakmai kapcsolat hosszú évtizedekig tartó baráti viszonyra alakult, ami kitartott csaknem életük végéig.

fotó: Haltrich A.

Közös szelfi a MTA liftjében, Növényvédelmi Tudományos Napok, 2018. február 20.

tartó baráti viszonyra alakult, ami kitartott csaknem életük végéig.

Emlékszem, egyszer szembetalálkoztam vele a folyosón, és egy cserepes növény volt a kezében. Kérdeztem, hova viszi. Mondta, hogy a kukába, tele van pajzstetvekkal. Megdöbbsentem. „De hát te foglalkozol velük, nem lehet kiirtani őket?”, kérdeztem. „Á, nem érdemes kínlódni velük, egyszerűbb venni egy másik növényt.” Akkor ez igen meglepően hangzott, hiszen az órákon pont azt tanítottuk, hogy hogyan kell megvédeni a növényeket a kártevőktől, mivel kell permetezni stb. Azóta persze már én is tudom, hogy ez egy kicsit bonyolultabb folyamat, és néha tényleg egyszerűbb feladni a harcot.

Egyetlen ránk maradt rövid szakmai önéletrajzából megtudhatjuk, hogy 1941. december 21-én született Szegeden. Teljes neve Ördög Gizella Piroska, így szerepel a hivatalos iratokban, de a „Piroskát” sosem használta. Tett viszont az előneve után egy „h” betűt, aminek okát pontosan nem tudjuk, de a nevét mindenütt így használta, az internetes keresőkkel is csak ilyen találatokat kapunk. Gyerekkorát Ásotthalmon töltötte, a középiskolát Szegeden végezte és ott is érettségizett 1960-ban. Következett a Keszthelyi Agrártudományi Főiskola, amit 1965-ben végzett el. A diploma megszerzése után rövid ideig dolgozott a Szentgyörgyvári Termelőszövetkezetben és a Mikosdpusztai Rostkikészítő Vállalatnál, majd felvették a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Mezőgazdaságtudományi Kara által indított Növényvédelmi Szakra, ahol 1967-ben megkapta a Növényvédelmi Szakmérnöki diplomát. Ezután a Városföldi Állami Gazdaságnál dolgozott másfél két évig, mint agronómus. 1969-ben került a budapesti Növényvédelmi Tanszékre, ami csak jóval később vált szét külön Rovartanira és Növénykórtanira. Kezdetben a Tanszék kísérleteinek irányítása volt a feladata, 1973-tól lett tudományos munkatárs. Ez az az év amikortól megjelenik a neve, mint konzulens a diploma-

munkák címlapján (Grabner Margit, 1973: *A hagymatripsz populációdinamikája*). Ugyancsak ettől az évtől kezdve kezdett foglalkozni a pajzstetvekkel, egészen pontosan a növényházakban károsító pajzstetvekkel. Az első pajzstetű témájú diplomamunkákat 1982-től kezdik védeni a hallgatói (összesen 11-et), az utolsó az 1995-ös, *A szőlőn található pajzstetvek vizsgálata a Móri-borvidéken* című, Krausz Tamás munkája. Igen lelkiismeretes és szigorú volt, a Növényvédelmi állattan tárgyat harminc éven keresztül oktatta nappali, levelező, kerttervező és szakmérnök hallgatóknak. Évekig szakkörvezető is volt a III–V. évfolyamokon.

Amikor elkezdődött a Kertészettudományi Karon a határon túli képzés, lelkesen vállalta a meglehetősen fárasztó, többnapos utazásokat a nyárádszeredai és zentai konzultációs központokba. Mi ezt „távoktatásnak” neveztük a távolság miatt, amit meg kellett tennünk, de valójában ugyanolyan levelező oktatás volt, mint az itthoni. Az oktatás dandárját a kinti oktatók végezték szombatokként, mi kétszer utaztunk ki félévente: egyszer oktatni, egyszer pedig vizsgáztatni (kétször már csak egyszer). Egy ilyen kiutazás Nyárádszeredába (kisváros Marosvásárhely mellett) 3 napot vett igénybe. Ez abból állt, hogy reggel indultunk Budapestről tele gépkocsival és estére vagy éjszaka érkeztünk meg a célunkhoz. A határon több óras volt a várakozás a '90-es években. Másnap oktatás vagy vizsgáztatás, vagy mindkettő, vasárnap pedig megint egy egésznapos utazás haza.

Egy alkalommal kiküldtük Gizit, hogy vizsgáztassa le az évfolyamot növényvédelmi állattanból. Miután visszatért, döbbenet láttuk, hogy csupán egyetlen egy embert vizsgáztatott, és azt is elégtelenre. Kezdetben sem ő, sem mi nem tudtuk mire vélni a dolgot, de aztán megsúgták. A hallgatók, mivel tudták, hogy milyen szigorú, az évfolyam legjobb tanulóját küldték el hozzá vizsgáztatni, a többiek pedig a helyi kocsmában várakoztak. Aztán amikor az másfél óra múlva visszatért, és elmondta, hogy „elhúzták”, a többiek már nem is próbálkoztak.

fotó: Kodzor Sándor

Az MNT Díszoklevelének átvétele az MTA Dísztermében 2022. február 21-én

(balról jobbra: dr. Nagy István agrárminiszter, dr. Tóbiás István MNT elnök, dr. Ördög Gizella és dr. Mészáros Annamária)

Ezek után Gizi „csak” oktatni járt ki, a kitöltött vizsgalapok futárpostával érkeztek a továbbiakban.

Az egyetemen töltött évtizedekben több külföldi tanulmányúton ill. konferencián vett részt az NDK-ban, Lengyelországban, Egyiptomban, Izraelben. Cikkei jelentek meg a *Kertészet és Szőlészet*, *Növényvédelem*, *Számadás*, *Szép kertek* c. folyóiratokban, sokat publikált a *Kerti Kalendárium* Zöldség és Dísnövény rovatában. Szaktanácsadást vállalt különböző rendezvényeken (pl. Tavaszi és Őszi Dísnövénykiállítás és vásár a Budai Arborétumban), ismeretterjesztő előadásokat tartott kertbarátok és különböző klubok részére.

Ahhoz a korosztályhoz tartozott, aki már nem volt képes elsajátítani a személyi számítógép használatát. Pedig sokszor nekifutottunk együtt, próbáltam megtanítani a szövegszerkesztő használatára, leselejtezett gépet vitt haza, nem ment. Maradt a kézírásnál, amit aztán a titkárnőnk pötyögött be neki a számítógépbe, hiszen egy idő után már a lapkiadók is csak úgy fogadtak be mindent. Azt hiszem ő volt az utolsó, aki a tanszék több ezer darabos diagyűjteményét használta. Mi már rég áttértünk a projektoros vetítésre, amikor ő még katalógus segítségével órákig válogatott, amíg összerakta a sorozatát.

Nagyon szeretett kirándulni! Ha csak tehetett, rendszerint kollégákkal, befizetett egy társasútra, de maga is szervezett egynapos kirándulásokat, néha „bevásárlásokat”, Jugoszláviába, Szlovákiába vagy Ausztriába. Bejárta szinte egész Európát!

Egy ilyen igen hosszú, három hetes törökországi úthoz kapcsolódik az a rejtélyes eset is, amikor nagyon ránk ijesztett a tanszéken. Már hetekkel előtte tervezgett, izgalmát még mi is átvettük. Meleg volt, nyár eleje, még viccelődtünk is egymás közt, hogy „szegény Gizinek pont ilyenkor kellett délre utaznia”. Aztán pár nap múlva valaki jött a furcsa hírrrel, hogy Gizi nem utazott el, nem volt ott a találkahelyen, ahonnan indult a busz. Csodálkoztunk, ez, hogy lehet? Hiszen, ha nem utazott el, biztosan bejött volna a munkahelyére, vagy értesít bennünket. Ez még nem a mobiltelefonos korszak volt, úgyhogy elkezdtük hívni a lakását a legkülönbözőbb időpontokban. Kicsengett, de senki sem vette fel a kagylót. Ekkor ijedtünk meg, hogy csak nem történt vele valami baj. A laboráns lánnyal kocsiba ültünk és felkerestük a lakását. Valaki beengedett a háztömbbe, felmentünk a kilencedik emeletre, ahol lakott, kopogtunk, benéztünk a kulcslyukon, szaglászunk. Végül kinyílt egy ajtó a folyosón és egy szigorú női hang kérdőre volt bennünket, hogy mégis mit keresünk ott. Elmagyaráztuk, mire a hölgy közölte, hogy nála vannak Gizi lakásának kulcsai, őt kérte meg, hogy locsolja a növényeit, és biztosíthat bennünket, hogy a lakásban nincs senki. Egyébként ő is úgy tudta, hogy Törökországban van. Ettől kissé megnyugodtunk, de továbbra sem tudtuk összerakni, hogy akkor meg hova tűnt. Két és fél hetet kellett várnunk, amíg megoldódott a rejtély, amit ő maga mesélt el, amint az élményekben gazdag, közel 5000 km-es útról visszaért. Az történt ugyanis, hogy az indulás előtti este annyira izgatott volt, hogy sehogy sem tudott elaludni. Bevett egy altatót, nem használt, aztán bevett még egyet, de az aztán végül olyan hatásosnak bizonyult, hogy hajnalban a vekker sem tudta felébreszteni. Barátnője és kolléganője, aki várta a találkahelyen a Délinél, mivel még volt idő, személyesen sietett a lakására, de hiába dörömbölt, ő sem tudta felébreszteni. Vissza ment a buszhoz, elindultak, és mivel Gizi lakása útba esett, megkérte a sofőrt, hogy húzódjon le egy rövid időre az ott lévő töltőállomásnál, hadd próbálja meg az ébresztést még egyszer. És ezúttal szerencséje volt neki is, de főleg Gizinek, hiszen így részt vehetett a kiránduláson. A sofőr még évek múlva is emlegette „a tanárnőt, aki Kappadókiában fára mászott pajzstetveket gyűjteni”.

Gizi 1969 óta volt a Magyar Rovartani Társaság (MRT) tagja, tehát jövő februárban vetítették volna ki a Közgyűlésen a nevét, hogy 55 éve tag. Ritkán adott elő, 25 év alatt összesen ötször. Első előadását a társaság 430. ülésén (1971. november 19.) tartotta, imádott főnökével, Dr. Bognár Sándor professzorral, *A dohánytripsz populációdinamikája vöröshagymán* címmel. A többi előadás címe: Ördögh Gizella: *Cserepes dísnövényeinken élő pajzstetvek* (1977. február 18., 483. ülés); Dr. Ördögh Gizella: *Újabb adatok a rózsaliszteske (Bulgaria leurodes Rose) hazai elterjedéséhez* (1990. május 18., 604. ülés); Dr. Ördögh Gizella: *Üvegházi dísnövényeken leggyakrabban károsító pajzstetű fajok* (1994. április 15., 639. ülés), Dr. Ördögh Gizella: *A rózsateknőspajzstetű terjedése és életmódja* (1995. április 21., 648. ülés).

Ebben az utolsó előadásában szereplő rózsa-teknőspajzstetűvel (*Rhodococcus perornatus*) viszont meggyűlt a bajunk, pontosabban, a bajom. Nagyon szép, nagy, színes, mintás faj, ami pajzstetveknél elég ritka.

fotó: Haltrich A.

Rózsa-teknőspajzstetű (*Rhodococcus perornatus*) nőtények és elhagyott fehér hím pajzsok, Budaörs, 2009

Gizi, ha jól emlékszem, még konferencián is tartott róla előadást (Izrael?) és szeretett volna a fajjal továbbra is foglalkozni. Csakhogy az akkori egyetlen általunk ismert lelőhelyéről (a Gellért-hegy déli lejtője) a tulajdonosok jelezték, hogy ki fogják irtani. Megpróbáltuk áttelepíteni a populációt pár utcával lejjebb, de próbálkozásaink nem jártak sikerrel.

Hogy hogy nem, egyszer csak megjelent a mi budaörsi kertünkben(!). Ráadásul az egyik évben annyira elszaporodott, hogy feleségem tucatnyi rózsafajtája közül egyetlen egy sem virágzott miatta abban a vegetációs periódusban! Azóta természetesen irtom, ha megjelenik, de teljesen megszabadulni tőle a mai napig nem tudtunk.

A '90-es években szinte minden rovartanin ott volt, mivel Dr. Mészáros Zoltán, a Rovartani Tanszék akkori főnöke (egyben sokáig az MRT elnöke), ha nem is tette kötelezővé, de elvárta, hogy munkatársai járjanak az ülésekre. De ott volt mindig a Rovarászati Napokon, Rovarászbálokon is, amíg még voltak ilyen rendezvények. Az utolsó években már ritkán találkozhattunk vele az üléseken, de arra mindig nagyon ügyelt, hogy a tagdíjat befizesse vagy befizettesse.

Ugyancsak gyakori látogatója volt a budaörsi úti Növényvédelmi Klubnak („Spricc-klub”), ahova még egy évvel ezelőtt is annyira vágyott, hogy megszervezte előtte, hogy valaki elvigye kocsin oda.

Háromszor tüntették ki. 1982-ben Rektori dicséretben részesült, 1986-ban pedig a Kertészeti Egyetem Kiváló Dolgozója lett. 2022-ben, 80 éves születésnapját követően munkássága elismeréseként ünnepélyes körülmények között megkapta a Magyar Növényvédelmi Társaság Díszoklevelét, amit a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében vehetett át.

Hét évig voltunk kollégák, 1996-ban, a Bokros-csomagot követő csoportos leépítéskor került ki a tanszéki állományból, mint adjunktus. Ha meggondolom, hogy akkor ő 55 éves volt, pár éve lett volna még a nyugdíjig. De ebben is volt valami jó (bár nagyon rosszul esett neki, hogy a tanszékvezetőnek rá esett a választása!), hiszen így végkielégítésre volt jogosult. Életében nem volt

soha annyi pénze, mint akkor. Nagyon vigyázott rá, nem akart hozzányúlni, pedig továbbra is imádkozott társasutakon részt venni, de hát kicsi volt a nyugdíja. Ajánlottam neki, hogy nyugodtan vegye ki a megfelelő összeget, aztán kezelje úgy, mint egy „kölcson”, tegye vissza részletekben. Ritkán fogadta meg a tanácsomat, de ezért kivételesen hálás volt.

Pedig tanácsokból volt nekem bőven. Leginkább arra szerettem volna rávenni, hogy társuljon valakivel (nővel, férfival, mindegy), hiszen egy lakást egy nyugdíjból fenntartani nem könnyű, feleznének a költségek. Nem akarta. De mi van, ha beteg leszel? Öreg? Ott lenne valaki, aki segít. Végül maradt minden a régiben, és tényleg jöttek az egészségügyi problémák. Először az egyik szemének a látását veszítette el, majd a másikon jelent meg a szürkehályog. Ebből aztán adódtak az elesések, melyek egy része csonttöréssel, kórházi ápolással végződött.

Óriási szerencséje volt egykori tanítványával, majd legjobb barátnőjével, Szilágyi Mariannával, akihez 45 éves barátság kötötte. És nemcsak együtt kirándultak, de a végén eltartási szerződés keretében gondozta is. És ott volt egykori kolléganője az egyetemről, Mészáros Annamária (Pannika) is, aki szintén végig kitartott mellette, rendszeresen felkereste, segítette, teljesen önzetlenül.

Gizihez kegyes volt a sors: alig másfél napot töltött utolsó eszméletvesztése után a kórházban, mielőtt 2023. február 22-én elaludt örökre.

HA

MRT Hírek

A Magyar Rovartani Társaság a 2023. évi rendes közgyűlését 2023. február 17-én, a Magyar Természettudományi Múzeum Semsey Andor előadótermében tartotta meg. A következő összefoglaló a közgyűlés jegyzőkönyve alapján készült.

A Magyar Rovartani Társaság (továbbiakban MRT) elnöke, **dr. Haltrich Attila – a közgyűlés levezető elnöke – köszöntötte a közgyűlés résztvevőit és megnyitotta a közgyűlést.** Bejelentette, hogy az első alkalommal (2023. február 17., 15.30 óra) összehívott közgyűlés határozatképtelen volt. A határozatképtelen közgyűlésről nem készült jegyzőkönyv.

Dr. Haltrich Attila megállapította, hogy a második alkalommal, 2023. február 17-én, 16.00 órára összehívott közgyűlés – a résztvevők számától függetlenül – határozatképes. Megállapította, hogy az MRT **33 szavazásra jogosult tagja és 3 szavazásra nem jogosult vendég** tisztelte meg jelenlétével a közgyűlést.

fotó: Haltrich A.

Both Veronika ismerteti a MRT 2023. évi költségvetés-tervezetét

A levezető elnök **ismertette a napirendi pontokat**, amelyeket a közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadott. További napirendi pontra nem érkezett javaslat. Ezt követően a levezető elnök a jegyzőkönyv vezetésére Szőke Viktóriát kérte fel, a jegyzőkönyv hitelesítésére Dombi Orsolyát és dr. Vas Zoltánt. A közgyűlés a javasolt személyeket nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta.

A közgyűlés munkája az elfogadott napirendi pontoknak megfelelően a **2022. évre vonatkozó tisztikari beszámoló**k meghallgatásával folytatódott. A titkári beszámolót **Dombi Orsolya** (az MRT titkára), a társaság 2022. évi gazdálkodásával kapcsolatos ellenőri jelentést és pénzügyi beszámolót **Both Veronika** (a Számvizsgálói Bizottság elnöke), a szerkesztői beszámolót **dr. Vas Zoltán és Szőke Viktória** (a *Folia entomologica hungarica* szerkesztői) ismertették. A közgyűlés mindhárom beszámolót tartózkodás és ellenszavazat nélkül, 33 „igen” szavazattal, külön-külön megtartott nyílt szavazással elfogadta.

Ezután **Both Veronika** (a Számvizsgálói Bizottság elnöke) ismertette az MRT **2023. évi költségvetés-tervezetét**, amelyet a közgyűlés 33 „igen” szavazattal, ellenszavazat és tartózkodás nélkül, nyílt szavazással egyhangúlag elfogadott.

Következő napirendi pontként a **Frivaldszky Imre Emlékplakett kitüntetettjének ismertetésére** került sor. A levezető elnök ismertette a Frivaldszky Plakettbizottság döntését. A bizottság a 2023. január 20-án hozott döntése alapján a Frivaldszky Imre Emlékplakett **arany fokozatát Dr. Ronkay Lászlónak** ítélte oda. Az elnök felolvasta a kitüntetett méltóságát, majd átadta az emlékplakettet.

A beszámolók után a **tisztújításra** került sor. A levezető elnök bejelentette, hogy **2023. február 28-án az MRT Választmánya négy tagjának** (Bakardzsiev Krisztián, dr. Illiczky Sándor, dr. Mezőfi László és Borbély Csaba) **mandátuma jár le**. Dr. Haltrich Attila bemutatta az Elnökség és a Választmány által, a 2023. január 20-i ülésen a Választmány megüresedő posztjaira javasolt személyeket. A levezető elnök ismertette, hogy bár 4 megüresedő mandátum van, az Elnökség és a Választmány 3 jelöltet állít.

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a tisztségekre tett személyi javaslatokat. Újabb személyre senki nem tett szóban javaslatot. A levezető elnök **Dombi Orsolyát** kérte fel a titkos szavazás

fotó: Haltrich Attila

Az MRT 2023-as Közgyűlésén megjelent tagok a MTM Semsey Andor termében

levezetésére, valamint **dr. Markó Viktort**, **dr. Tóth Balázst** és **dr. Vas Zoltánt** a leadott szavazatok összesítésére. A közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadta a szavazás módjára, és a felkért személyekre tett javaslatot. Ezt követően került sor a titkos szavazásra. A szavazatszámolás idejére a levezető elnök rövid szünetet rendelt el.

A szavazatok összeszámolása után **dr. Markó Viktor** tájékoztatta a közgyűlést, **hogy a 33 résztvevőtől beérkezett 33 szavazat közül 33 érvényes és 0 érvénytelen volt**, majd ismertette a szavazás eredményét. Az összesített szavazatok alapján a közgyűlés az MRT Választmány rendes tagja tisztségekre az alábbi személyeket választotta meg (a név után zárójelben a kapott érvényes szavazatok száma olvasható):

Választmányi tag (2026. február 28-ig): **Bakardzsiev Krisztián** (31)

Választmányi tag (2026. február 28-ig): **Dr. Ilniczky Sándor** (32)

Választmányi tag (2026. február 28-ig): **Dr. Mezőfi László** (31).

Dr. Markó Viktor tájékoztatta a közgyűlést, hogy további 1–1 szavazat érkezett két személyre (Somogyi Anna és Károlyi Balázs), amik a korábbi jelölés és a jelölés elfogadása hiányában érvénytelenek. A levezető elnök megköszönte a szavazást lebonyolító Dombi Orsolya és a szavazatszámoló bizottság munkáját, gratulált a tisztségekre megválasztott személyeknek.

A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként **indítványok** benyújtására volt lehetőség. Dr. Haltrich Attila tájékoztatta a közgyűlést, hogy **előzetesen a Vezetőséghez nem érkezett indítvány**. Dr. Haltrich Attila megállapította, hogy **több indítvány nem érkezett a közgyűlés részéről sem**.

Dr. Haltrich Attila felkérte **dr. Varga Zoltánt**, hogy tartsa meg köszöntő előadását, amit a Frivaldszky Imre Emlékplakett arany fokozatát elnyerő **Ronkay László tiszteletére** előadott, „Lepidopterológiai kutatásaink Euráziában – Ázsia lepkéi diverzitásának nyomában” címmel.

Dr. Varga Zoltán professzor előadás közben.

Dr. Haltrich Attila megköszönte a résztvevők aktív közreműködését és **bezárta az MRT 2023. évi rendes közgyűlését**.

Szőke Viktória, jegyzőkönyvvezető

**Magyar Rovartani Társaság választmánya
Javaslat Frivaldszky Plakett arany fokozat adományozására
Dr. Ronkay Lászlónak**

Ronkay László a magyar rovarász-társadalom kiemelkedő személyisége. Legtöbben mint lepkészt ismerik, holott Ő ennél sokszorosán több. Ő az, akinél a széles körű és mély szakmai tudás, a biológia berkein is túl, valami egészen különös szerénységgel, a baráti segítőkészség legtermészetesebb formájával párosul. Ronkay László a legeredményesebb, legnagyobb fajismeretű bagolylepke-taxonómus nemcsak Európában, de bízást az egész Palearktikus régióban. Félelmetes név- és vizuális memória birtokában, fajismerete a nagylepkék széles körében egészen páratlan, ahogy ezt a hivatásos és nem-hivatásos kutatók nap mint nap tapasztalhatják személyesen és a virtuális térben is. Emellett a legkiválóbb magyar expedíciós zoológusok egyike.

Alig ismerek olyan kutatót, aki Dél- és Közép-Európától a Koreai-félszigetig és Tajvanig megfordult volna, és gyűjtött volna Euráziában a monszunikus erdőktől a sivatagokig és a lapályoktól a magashegységekig, az Alpoktól a Himalájáig. Mindez azonban a kiváló múzeumi entomológus profiljának csak egyik része. Hatalmas méretű a Múzeum gyűjteményének az a része, amely az Ő keze nyomát viseli. Munkája révén vált a Magyar Természettudományi Múzeum Noctuoidea gyűjteménye az egyik legjelentősebbé egész Európában, számos típusal gyarapítva a tudományra újként leírt fajokból. Emellett azonban arra is futotta energiájából, hogy a bécsi Naturhistorisches Museum, az innsbrucki Tiroler Landesmuseum, a genfi Musée d'Histoire Naturelle hatalmas anyagait revideálja, és Synthesis támogatással sikeres kutatóutakat tegyen Londonban, Párizsban, Stockholmban és Szentpétervárott. Jellemző rá, mint vérbeli taxonómusra, hogy nála az alapos taxonómiai elemzést és taxon-leírást mindig megelőzi a pontos adatrögzítés, a gondos preparálás és a mikroszkópi preparátumok kiváló minőségű elkészítésének olyan tömege, amit bárki is csak megközelíteni remélhet, elérni aligha.

A lepkékhez való vonzódás nála atyai örökség, sőt mondhatni, családi vonás. Ha végignézzük az általa elindított és/vagy szerkesztett és írott monografikus kötetek egész sorát, a róla készült képeken láthatjuk, hogy a lepkészet a szenvedélye, és azt is, hogy ezt mindig családjához kötődve és számos barátjával körülvéve üzte. Hadd folytassam itt egy személyes visszaemlékezéssel. Még az egyetemi tudományos diákköri élet „hőskorában”, a debreceni és budapesti biológus diákkörök néhány alkalommal „továbbképző”, mai szóval posztgraduális előadásorozatot szerveztek az – akkor még – Kossuth Lajos Tudományegyetem síkfőkúti kutatóházában. A '80-as évek elejét írtuk, még nem volt se laptop, se projektor, diavetítő is csak egészen szerényen. Voltak viszont olyanok, akik le tudták kötni a figyelmet, így Juhász-Nagy Pál, Vida Gábor, Simon Tibor vagy Felföldy Lajos. Itt történt, hogy egy délután az Eger környéki dombokon nyakunkba vettük a világot (persze mondanom sem kell, hogy Laci öles lépteit nem volt könnyű követni), és ezzel egy több évtizedes együttműködésünk kezdődött el, amelynek az eredménye néhány közös gyűjtőút, sok közös közlemény (1984-től a mai napig), közel háromszáz közösen leírt bagolylepkefaj, számos genuszrevízió és nem utolsósorban az eurázsiai Noctuoidea-k monografikus könyvsorozata, az első szponzorunk-

Dr. Ronkay László az éremmel

ról Witt-Katalógusnak nevezett vaskos kötetek. Humorosan hangzik, bár tény, hogy ha van lepkész, akinek a munkássága méterben is mérhető, úgy Ronkay László az.

Ehhez mérhető esettel életemben mindössze egyszer találkoztam, amikor a bonni Alexander Koenig Kutatómúzeum könyvtárában megdöbbenve láttam meg azt a monográfiásorozatot, amelyet a világszerte filozófusként ismert Teilhard de Chardin a Peking környéki előemberleletekről, világhírű barlangok fosszilis emléseiről írt.

Ami mindezek mellett külön kiemelendő, és amit legnagyobb elismerés illet, hogy Ronkay László mindezt úgy érte el, hogy önzetlenül, jelentős munkaráfordítással segítette számos fiatalabb pályatársa munkáját. Hogy jelenleg vannak fiatalabb bagolylepke-taxonómusok (sajnos, egyéb okokból nem sokan), és hogy közülük néhányan Ph.D. tudományos fokozatot szereztek (így Kiss Ádám, László M. Gyula és Tóth Balázs), ebben benne van Ronkay László több éves nagy szakmai tudással és lelkiismeretességgel végzett munkája is.

Összefoglalóan csak azt mondhatom: öröm és megtiszteltetés volt számomra az a mintegy négy évtized, ami alatt Ronkay László munkásságát és személyiségét megismerhettem.

Mint Hozzá hasonló területen dolgozó pályatárs, csak csatlakozhatom azon nagyszámú hazai és európai kollégánk véleményéhez, akik Őt a legmagasabb szintű elismeréssel illetik. Ezért arra kérem a Tisztelt Magyar Rovartani Társaság Elnökét és egész választmányát, hogy a soron következő éves Közgyűlés alkalmából részesítsék Dr. Ronkay Lászlót a magyar rovartan legmagasabb elismerésében, a Frivaldszky-plakett arany fokozatában.

Debrecen, 2022. szeptember 14.

Dr. Varga Zoltán Sándor

(A fenti méltatás nem említi, hogy Ronkay László évtizedek óta aktív tagja a MRT választmányának, előadásokat is tartott a Társaság rendezvényein stb., ezek ugyanis szintén feltételei a díj odaítélésének. Szerk.)

Az MRT 889. ülésén (2022. október 22.), azaz a XLIII Magyar Rovarászati Napon elhangzott előadások összefoglalói

<https://www.rovartani.hu/2023/01/20/a-xliiii-magyar-rovaraszati-nap-a-magyar-rovartani-tarsasag-889-ulese-videoi/>

Elnöki köszöntő. A Társaság elnöke köszönti a Rovarászati Nap résztvevőit és röviden felidézi az 1978-ban létrehozott Rovarászati Napok történetét. Az esemény kezdetben háromnapos volt, péntek délutántól vasárnap délig tartott, akkor még a rovarbörze zárta az eseményt. A 2010-es években együtt tartották a MRT Közgyűlésével, most 2022-ben pedig ez az első alkalom, hogy csak egynapos. Hosszú, 44 éves története során csupán kétszer maradt el, egyszer 2008-ban, majd 2021-ben, a járvány miatt.

HA

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=kMWXIDN2E9c>

Bogarak a tű fokán. Az állatvilág evolúciója során az óriások mellett számos csoportban tűntek fel parányi fajok. Különösen jellemző ez a rovarokra, ahol az utóbbi évtizedekben 0,2 milliméternél is kisebb fajokat fedeztek fel. Jogos a kérdés, hogy milyen tényezők szabnak határt a testméret növekedésének és csökkentésének, különösen miniatürizálásnak a rovarok esetében? Van-e még kisebb rovar? Előadásunkban új szemszögből vizsgáljuk meg az állatvilág Góliátjait és Dávidjait.

Vig Károly

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=efV9Lo8HjZ4>

A 2023-as Év Rovara verseny jelöltjeinek bemutatása. A jelöltekről részletesen beszámoltunk a *Rovarász Híradó* 108. számában.

<https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/rovartani/wp-content/uploads/2023/01/19190532/RH108-V%C3%89GLEGES-V%C3%89GLEGES.pdf>

Bakardzsiev Krisztián, Kinál Ferenc, Puskás Gellért, Szalóki Dezső, Szél Győző, Vas Zoltán

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=fQfbKs5a8O4>

„Amiről a kövek mesélnek” – a rovarkövületekről és azok szerepéről a modern entomológiában. Dacára annak, hogy a kitinváz a csontoknál sokkal nehezebben őrződik meg, mint például a gerincesek csontjai, a rovarok osztálya is bővelkedik kövületanyagban. E kövületek, mint a múlt lenyomatai fontos ismeretekkel szolgálnak egyes földtörténeti korok biológiai sokféleségét, bizonyos területek ős-élővilágát, valamint élőlénycsoportok törzsféjlődésének folyamatait és irányait illetően. Vizsgálatukkal és az így nyert ismeretanyag a ma élő rokonok viszonylatában történő értelmezésével bepillantást nyerhetünk egyes alakotani vagy viselkedésbeli tulajdonságok kialakulásába. Az eredmények az őskörnyezet viszonylatában értelmezve pedig segítenek megérteni olyan környezeti folyamatoknak, mint például a klimatikus viszonyok megváltozásának hatását az életközösségekre. Jelen előadás célja, hogy bemutassa a rovarkövületek főbb típusait és azok jelentőségét a ma élő csoportok kutatásában.

Kóbor Péter, ATK Növényvédelmi Intézet, kobor.peter@atk.hu

Fotópályázat és Irodalmi verseny pályázat eredményeinek ismertetése, díjátadó. Az eredményhirdetésről részletesen beszámoltunk az RH 108. számában. <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/rovartani/wp-content/uploads/2023/01/19190532/RH108-V%C3%89GLEGES-V%C3%89GLEGES.pdf>

Dombi Orsolya, MRT titkár

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=jxXz6byHUq8>

50 éves a Bakonyi Természettudományi Múzeum, 60 éves a Bakony-kutató program.

Az MTM bakonyi Természettudományi Múzeuma idén két évfordulót is ünnepel. 60 évvel ezelőtt, 1962. október 9-én dr. Papp Jenő zoológus indította útjára a veszprémi Bakonyi Múzeumban „A Bakony természeti képe” kutatóprogramot. A program célja a külső kutatók bevonása a Bakony természettudományos feltárásába. A megindult intenzív kutatások során a múzeumba érkező nagyszámú gyűjteményi anyag szolgáltatta az alapot az első vidéki természettudományi múzeum létrehozására. Ennek megnyitására 1972. május 17-én került sor Zircen a Ciszterci Apátság épületében. Az új intézmény a Bakonyi Természettudományi Múzeum nevet kapta, feladata lett a Bakony-kutatás koordinálása is. A múzeum igazgatójának dr. Tóth Sándort nevezték ki, aki átvette dr. Papp Jenőtől a program működtetését is. Az intézmény későbbi vezetői is elkötelezettek voltak program folytatása mellett. A Bakony-kutatás sikerét bizonyítja, hogy zömmel a program eredményeiből 38 múzeumi évkönyv íródott és 34 monografikus kötet látott napvilágot.

Kutasi Csaba, MTM Bakonyi Természettudományi Múzeuma, kutasi.csaba@nhmus.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

https://www.youtube.com/watch?v=cvfo_6kbwDk

Szelényi Gusztáv és az agrozoológia aranykora. Szelényi Gusztáv (1904–1982) az MTA Növényvédelmi Kutató Intézet Állattani Osztályának vezetőjeként, a Magyar Rovartani Társaság elnökeként és a *Folia entomologica hungarica* folyóirat egyik alapítójaként meghatározó alakja a hazai rovartan történetének. Kutatómunkája során növényvédelmi entomológiával, parazitoid darazsak (Hymenoptera: Chalcidoidea, Proctotrupeoidea) taxonómiájával és mezőgazdasági területek rovar-együtteseinek közösségi ökológiájával foglalkozott. Halálának 40. évfordulója kapcsán tartott előadásomban ismertetem Szelényi Gusztáv életútját, majd fő műve, az 1956-ban elkészült, de csak 2015-ben megjelentetett *Az agrozoocönológia alapvonalai* című munkája alapján bemutatom a rovarközösségek szerkezetéről kidolgozott átfogó modelljét, mely saját korában a nemzetközi kutatók élvonalába tartozott és máig tanulságokat hordoz.

Markó Viktor, MATE Rovartani Tanszék, Marko.Viktor@uni-mate.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZRUrtwvcRhW>

Védekezési lehetőségek fejlesztése gyászsúnyogok ellen a gombatermesztésben. A gyászsúnyogokkal vagy másik nevükön gombasúnyogokkal (Diptera: Sciaridae) valószínűleg már minden ember találkozhatott. Ezek a rovarok jelennek meg például otthonunkban, ha a szobanövényeinket túllöntözzük, vagy ha kertünkben szervesanyagban gazdag komposzthalom található. Ezek az apró, törekeny testfelépítésű, rendszerint feketés színű rovarok nem tekinthetők kertészeti szemmel súlyos kártevőknek, azonban esetenként, például zöldség-, dísnövények, erdészeti szaporítóanyag előállításánál komoly károkat okozhatnak. Jelentős és rendszeres károkat okoznak ugyanakkor a gombatermesztésben, ahol mind az imágók és lárváik komoly veszélyt jelentenek. A gyászsúnyogok által okozott probléma napjainkig nem megoldott, további nehézséget okoz, hogy a rendelkezésre álló növényvédőszeres száma egyre fogyatkozóban van. Így az alternatív védekezési lehetőségek – amelyek nem igényelnek vegyszer kijuttatását – irányába kell elmozdulnia, fejlődnie a gombaiparnak. Az ATK NÖVI Kémiai Ökológiai Osztály szakemberei is egy alternatív védekezési eljárásról dolgoznak, amely a későbbiekben segítheti a hazai gombatermesztőket.

Kecskeméti Sándor, Erdei Anna Laura, Szelényi Magdolna, Molnár Béla Péter, ATK Növényvédelmi Intézet, kecsekemeti.sandor@atk.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=HowoHMVDMw8>

Inváziós poloskafajok múltja, jelene és jövője Magyarországon és Európában. A poloskák alrendjének európai fajkészletében bekövetkezett változások példát szolgáltatnak a mérsékelt égövi rovarfaunákat érintő antropogén és klimatikus hatásokra. Jelenlegi ismereteink szerint az elmúlt 50 évben több, mint 20 egzóta – biztosan Európán kívül őshonos – fajuk jelent meg és terjedt el, valamint több Mediterráneumban őshonos faj északi irányú expanziója is megfigyelhető faunisztikai adatok alapján. Ezen fajok közül több inváziós faunaelemmé válik és okoz természet- vagy növényvédelmi problémát. Jelen előadásban ezen fajokkal kapcsolatos ismereteinket és kilátásainkat kívánom áttekinteni, kitérve az inváziós fajok megjelenését és megtelepedését segítő tényezőkre, hatásukat egy-egy faj példáján keresztül bemutatva, a „mediterránizáció” jelenségére, valamint a jövőben potenciálisan megjelenő, figyelmet érdemlő fajokra.

Kóbor Péter, ELKH ATK Növényvédelmi Intézet, kobor.peter@atk.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=WgZqNYJWANA>

Növénypatogének terjedése rovarvektorok segítségével. A növénykórokozók jelentős része állati vektorok segítségével képes egészséges növényekhez eljutni, illetve azokat megfertőzni. A vektorok és a növénypatogének kapcsolata sokféle formában valósulhat meg, a külső testfelületen történő, nem fajspecifikus átviteltől az egyes növénypatogének meghatározott vektorfajokban történő szaporodásáig, illetve a kórokozóknak az élő növényi sejtekbe, illetve a szállító-edénnyalábokba történő bejuttatásáig. Az előadásban a gazdaságilag jelentősebb vektorcsoportok áttekintésén keresztül kerültek bemutatásra a növényi kórokozók átvitelét befolyásoló főbb tényezők, külön kitérve a szakterület egyes újabb meghatározó tudományos eredményeire.

Kiss Balázs, ELKH ATK Növényvédelmi intézet, kiss.balazs@atk.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=VCAKRp1DFZc>

Az MRT 890. ülésén (2022. november 18.) elhangzott előadások összefoglalói

<https://www.rovartani.hu/2022/11/12/meghivo-az-mrt-890-eloadoulesere/>

Horváth Géza és a Magyar Nemzeti Múzeum. Brezoviczai Horváth Géza (1847–1937) bécsi orvosi tanulmányai után hamarosan a Magyar Nemzeti Múzeumban lett őrségéd, 1873-tól. Néhány éves járásorvosi kitérője alatt is a múzeumnak gyűjtött. 1885-től majdnem haláláig az Állattár igazgatója. Kapcsolatban volt kora eminens zoológusaival, jelentős átalakításokat végzett az Állattár munkájában. Az előadás néhány mozzanatot villant fel ebből a gazdag szakmai tevékenységből.

Vásárhelyi Tamás önkéntes, MTM Állattára, vasarhelyi@gmail.com

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=Q1-otpFblhw>

Egy díj, ami Horváth Géza nevét viseli. A Horváth Géza Emlékéremet 1973-ben alapította a Magyar Agrártudományi Egyesület (MAE) Növényvédelmi Társasága, és 1974-ben osztották ki először. Az első kitüntetett a Csorba Zoltán, a Növényvédelmi Kutatóintézet (NKI) igazgatóhelyettese volt. A díjat „...azok kapják, akik a növényvédelemben kiemelkedő munkát végeztek”, ennyit sikerült találnom arról, hogy kik kaphatják meg. Ha megnézzük a kitüntetettek listáját, vegyesen találunk rovarászokat, kórtanosokat, gyomászokat, a rovarászok között pedig többen a Magyar Rovartani Társaság elnökei, titkárai voltak. Az emlékérem egy 65 mm-es, 180 g-os bronz öntvény, amit egy oklevéllel együtt vehet át a díjazott. A díjat megalapítása óta 52 személy vehette át a mai napig. Volt olyan év (1983), amikor négyet is kiosztottak belőle (az elején), igaz, volt pár év amikor egyet sem (1976, 1977, 1980, 1982). Mindenesetre, 1991 óta évente csak egyetlen érem kerül kiosztásra. A MAE Növényvédelmi Társasága 2009-ben Magyar Növényvédelmi Társaság (MNT) néven önálló civil szervezetté alakult át, s minden év februárjában szervezi meg a Növényvédelmi Tudományos Napokat a Magyar Tudományos Akadémián. Ennek keretén belül, pontosabban a plenáris előadás után kerül sor a Horváth Géza Emlékérem átadására is a MTA Dísztermében, ahol a díjazott méltatásának felolvasása után adja át a kitüntetést az aktuális agrárminiszter és a MNT elnöke.

HA

Az előadásról felvétel készült, ami visszanezhető az alábbi linkre kattintva:

https://www.youtube.com/watch?v=1sSo_DV2sE8

Pater novae viticulturae Hungariae – Horváth Géza és a filoxéra elleni küzdelem Magyarországon. A filoxéravész a 19. század második felének jelentős eseménye volt, amely mind Európában, mind Magyarországon alapvetően átalakította a hagyományos szőlőtermesztést és borgazdaságot. A megoldást kereső keserves csalódások után Horváth Géza (1847–1937) tevékenysége hozta meg hazánkban az áttörést és a sikert a filoxéra elleni küzdelemben. A hazai szőlő- és bortermelés új pályára kényszerítve élte túl az elképzelhető legnagyobb megrázkódtatást, ami az európai szőlészet és borászat történelmében 2019-ig valaha is bekövetkezhetett. A filoxéra nagyléptékű gazdasági és társadalmi változásokat idézett elő Magyarországon, előmozdította a szervezett keretek között végzett rovarügyi kutatások intézményesülését és az államapparátus részét képező rovarügyi kutatóintézet létrejöttét. Horváth Géza nem véletlenül kapta a 80. születésnapja alkalmából a magyar szőlősgazdától a *Pater novae viticulturae Hungariae – Az új magyar szőlőkultúra atyja* megtisztelő elismerést.

Vig Károly

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=FcmjE8Y0WnU>

Horváth Géza emlékezete: számok és fajok. A 90 évet megért Horváth Géza a XIX. század és a XX. század elejének külföldön is legismertebb magyar entomológusa, a magyar növényvédelem megalapítója, a *Fauna Regni Hungariae* kezdeményezője, folyóiratok elindítója és szerkesztője. Ötszázat meghaladó publikációjának több mint fele szipókások taxonómiájával és faunisztikájával foglalkozott, de száz fölötti a növényvédelmi témájú és számos más állatról írt kisebb-nagyobb tanulmányai száma. A hazánkból ismert poloska- és kabócafajok közel kétharmadát ő jelezte elsőként, de számos külföldi országból is elsőként mutatott ki sok fajt, különösen az akkori Magyarország utódállamaiból. 1200-nál több új szipókás fajt (1036 poloska, 162 kabóca és 26 növénytetű) és több mint 150 új genust írt le, ezek 80%-a ma is érvényes. Számos poloskacsaládban meghatározó a szerepe, 8 családban a fajok több mint tizedét (néhol felét) ő írta le.

Kondorosy Előd¹, Kóbor Péter²; ¹MATE Georgikon, Természetvédelmi Biológia Tanszék; ²ATK Növényvédelmi Intézet, Kondorosy.Elod@uni-mate.hu

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

https://www.youtube.com/watch?v=mmIjg-yLm_Y

Horváth Géza gyűjtőnaplója (1868-1937). A Magyar Természettudományi Múzeum Szipókás Rovarok Gyűjteményében tárolt anyag két részre osztható: (1) A napra készen megírt **gyűjtőnapló**, és (2) a gyűjtött anyag és az **adatok elemzése, feldolgozása** külön lapokon. A gyűjtőutak adatai külön lapokon, évenként összefogva szerepelnek. Egy-egy gyűjtésnél elsősorban a helységnév és a dátum szerepel, ezt követi zárójelben a gyűjtés körülményeinek leírása, az esetleges útítársai neve, valamint a biotópra vonatkozó adatok. Alatta a befogott anyag részletezése, a poloskákkal kezdve, folytatva a kabócékkal, végül a növényi tetvek zárták a sort. Jó fajismerete miatt a helyszínen már leírta a fajok többségének genusz- és fajnevet, bizonytalan esetben csak a genusznév szerepel, esetenként ceruzás beírásokkal, később ezeket módosította. A fajnevek mellett zárójelben az észlelt kárképek, a populációra vonatkozó megjegyzések, illetve egyéb érdekes adatok szerepelnek. Legkorábbi gyűjtési időpontja január eleje, („1874, január 5, Kassa, Ó-Hernád part”), legkésőbbi az időjárás függvényében október közepe-vége. A begyűjtött anyag **elemzését** felhasználta a *Fauna Regni Hungariae* szipókás fajlistájának elkészítéséhez. Ehhez a történelmi magyar területeket és a kapcsolódó balkáni részeket nyolc régióra osztotta. A régiókon belül a magyar megyerendszert használta feldolgozási alapként, 64+7 megye és különálló terület gyűjtési adatait elemezte.

Orosz András, MTM, Szipókás rovarok gyűjteménye

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=K4IrtGoo7ww>

Horváth Géza szerepe a hazai poloskafauna kutatásában. Horváth Géza világszinten kiemelkedő rendszertani munkássága és a hazai gyakorlati rovertani kutatások elindítása mellett a magyarországi poloskafauna ismeretének alapjait is lerakta. A témában legismertebb művei, a *Fauna Regni Hungariae* poloskákat tárgyaló kötete és a *Monographia Lygaeidarum Hungariae* (Magyarország bodobácsféléinek magánrajza) mellett több olyan tanulmányt közölt, mely egyes poloskacsoportok a Magyar Királyság területéről ismert képviselőit tárgyalja, tudásbázist biztosított azok határozásához. E művek formájukat és tartalmukat tekintve a későbbi összefoglaló munkák – például a *Fauna Hungariae* vonatkozó kötetei – előfutárainak tekinthetők. Előadásomban ezen tanulmányokat és jelentőségüket mutatom be.

Kóbor Péter, ELKH ATK Növényvédelmi Intézet

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=zRz-AJ-9JII>

Az *Eupteryx decemnotata* Rey, 1891 első előfordulása Magyarországon, Budapesten – avagy a kabócák házhoz jönnek. Az *Eupteryx decemnotata* (Cicadellidae: Typhlocybinae) faj hazai előfordulásának első dokumentációja 2021-ben, urbánus környezetben, balkonládában nevelt rozmaringon (Budapest, Újpest) szívogató kisebb állomány véletlen észlelésén alapul. A „liguriai” mezeikabóca idegenhonos hazánkban. Európa mediterrán területein őshonos, preferált tápnövényei az aromás gyógy-és fűszernövényként is termesztett ajakosok (Lamiaceae) közé tartoznak. Szétterjedésében meghatározó szerepe van az antropogén tényezőknek. Az elmúlt két évtizedben Európa több országában és Észak-Amerikában is kimutatták már. A közlések alapján invazív kártevővé válása gyakori jelenség. Szinte biztos, hogy a faj már számos helyen jelen van hazánkban, de ezt a növényvédelmi monitoring vizsgálatok fogják igazolni. 2022-ben a maradék rozmaring töveken újra megjelentek a lárvák, de minden egyéb kezelés nélkül elpusztultak, vélhetően a túl meleg május miatt. A bizonyító példányok a MTM Hemiptera gyűjteményébe kerültek.

A MTM Hemiptera gyűjteményben 2014-2018 között dolgoztam főmuzeológusként. Remélem, hogy Horváth Géza és legelszántabb tanítványa, az engem is szeretettel tanító Orosz András is megbocsátotta, hogy végül is nem váltam hemipterológus taxonómussá, mert visszatértem az emlősállatok és az urbanizálódó élővilág kutatásához. A tanítás azonban nem volt hiábavaló és a kabócászatot sem lehet abbahagyni.

Dr. Ronkayné Tóth Mária, maria.ronkay@gmail.com

Az előadásról felvétel készült, ami visszaneézhető az alábbi linkre kattintva:

<https://www.youtube.com/watch?v=rT459Kk7KLS>

***Folia entomologica hungarica* a Facebook-on**

A *Folia entomologica hungarica* szerkesztősége szeretné bemutatni a folyóirat új Facebook-oldalát a Rovarász Híradó olvasóinak. Az oldal azért jött létre, hogy az év során folyamatosan, a folia.nhmus.hu felületen online megjelenő tudományos cikkeket meg tudjuk osztani a rovartan iránt érdeklődőkkel. Minden megjelenő cikket külön posztként fogunk prezentálni, magyar és angol nyelvű rövid bemutatással, képszeállítással.

Idén már több cikk is megjelent, a friss tudományos eredményeket pedig meg is osztottunk az új felületen. Megtekinthetők mindenki számára, illetve az oldal követői folyamatosan informálódhatnak is majd az új eredményekről.

A *Folia entomologica hungarica* 2021 óta jelenik meg online formában is, amelynek köszönhetően a szerzői útmutatót pontosan követő és szakmai tartalmukban megfelelő minőségű, benyújtott kéziratok (a szerkesztőség és az adott tudományterület vezető kutatói elbírálását követően) a benyújtástól számított egy hónapon belül is megjelenhetnek.

Az új Facebook-oldal elérhetősége a következő: <https://www.facebook.com/Foliaenthung>

További információ a folyóiratról: <https://folia.nhmus.hu/hu>

Kéziratok benyújtása: folia.ent.hung@nhmus.hu

Szőke Viktória, szerkesztő

Médiasiker

Társaságunk eddigi legnagyobb médiasikerét aratta a *Természetbarát kertünk* című poszterrel. Az Agrárminisztériumi pályázati támogatással készült grafika Zsoldos Márton gyönyörű festményei alapján a festő és Dedák Dalma szerkesztésében készült. A szöveg nélkül is egyértelmű és szemléletes posztert azonnal felkapta a közösségi média, több szaklap elkérte online és nyomtatott kiadványaikhoz, de itt nem állt meg a lavina. Pár nap múlva megjelentek a nemzetközi érdeklődők, német, olasz, spanyol, angol és skót természetvédelmi, rovarász, városszépítő vagy kertészeti egyesületek keresték meg a Társaságot, hogy gratuláljanak a képhez és elkérjék megosztásra.

Egy hét után pedig tetézve a folyamatot, a poszter felkerült a 9gag-re és a redditre, két vezető nemzetközi képmegosztó oldalra.

A döbbenetes siker számokban: csak az eredeti bejegyzésünk két hét alatt 554 000 embernek jelent meg a Facebookon, 17 500 megjegyzés vagy reakció érkezett rá és 4000 ember osztotta meg. A poszterünket megosztó magánszemélyek, társaságok és médiaoldalak önálló bejegyzéseivel együtt a teljes elérésünk ennek sokszorososa. Ezzel együtt a honlapunk látogatottsága és követőink száma is nagyon megugrott.

Le vagyunk nyugözve, hogy ilyen hatékonysággal sikerült ezt az egyszerű, de nagyon fontos üzenetet ennyi emberhez eljuttatni és ekkora tömegeket mozgattunk meg. Az elsőprő médiajelenlét mellett pedig új nemzetközi kapcsolatokkal is gazdagodtunk, amelyek Társaságunk szempontjából a jövőben legalább ennyire fontosak lehetnek.

A kép például az alábbi oldalakon jelent meg (a teljesség igénye nélkül)

Magyar Hírlap

Természetjár

Bod Péter Ákos twitter oldala

Gribek Dániel – agrárújságíró oldala

Magyar Kertépítők Országos Szövetsége

Völgyerdő Nonprofit Kft.

ARC

Gödöllő város Facebook-oldala

Érdi Civil Állatmentők Alapítvány

Dorset Wildlife Trust

The Real Wild Estates Company

Give a Shift About Nature

Lovely Greens

Hickman County Bee Club

AGNUS (Arbeitsgemeinschaft Natur- und Umweltschutz Bruchsal e.V.)

Ingelhilfe Passauer

Dombi Orsolya, MRT titkára

Készítette Zsoldos Márton, szerkesztő: Dedák Dalma és Zsoldos Márton, készült a Magyar Rovartani Társaság megbízásából, támogatta az Agrárminisztérium (PTKF/982/2021)

Sajtó és blogfigyelő

Pokoli tűzhangyainvazió fenyegeti Hawaii legtermékenyebb szigetét. A Hawaii Egyetem hangyakutatói egy igen veszélyes invazív hangyafaj számának és elterjedésének veszélyeire figyelmeztetik a lakosságot Hawaii negyedik legnagyobb szigetén. Az eredetileg Dél- és Közép-Amerikában honos kis tűzhangya (*Wasmannia auropunctata*) a Föld számos pontján megtelepedett már Afrikától Ausztráliáig, és sokmillió szuperkolóniákat hoz létre. A faj csupán 1,5 mm-es dolgozói rendkívül agresszív viselkedésük miatt váltak hírhedtté. Letarolják a helyi flórát és faunát és a haszonállatok mellett megtámadják a házi kedvenceket, sőt az embereket is. A kutatók szerint nem ritka, hogy fák koronájában tanyázó hangyák fűrtökben hullanak az emberek nyakába, a csipéseik nyomán nagy felületen kialakuló, hetek múlva is alig gyógyuló gennyező sebeket okozva a bőrön. A hangyakutatók abban reménykednek, hogy a megjelent szuperkolóniákat sikerül elszigetelni egymástól és táplálékcsalikkal megállítani terjeszkedésüket. A *Science Alert* beszámolója szerint ehhez azt is meg kell akadályozni, hogy a rovarok elérjék a természetes folyóvizeket vagy a tengerpartokat, ugyanis a tűzhangyák jelentősebb távolságokat is képesek megtenni a vízben azzal, hogy ezerszámra összekapaszkodva élő tutajt alkotnak magukból.

<https://agriculture.vic.gov.au>

<https://qubit.hu/2022/11/14/pokoli-tuzhangyainvazio-fenyegeti-a-legtermekeneyebb-hawaii-szigetet>

HA

Tele vannak ehető rovarokkal a magyar élelmiszerek: mennyire biztonságos a fogyasztásuk? „Az Agrárminisztérium közbenjárására hamarosan egyedi jelölést és elkülönítést kapnak a rovarfőhíjéket tartalmazó termékek a magyar boltokban. De vajon tényleg szükség van erre az intézkedésre, vagy épp a rovarfogyasztás szélesebb körű támogatása oldhatná meg hosszú távon a bolygó élelmiszeri gondjait? És egyáltalán, mennyire biztonságos a rovarok fogyasztása?”

A Magyarországon széles körben elutasított „rovarevés” problémakörét járja körbe ez a kis írás.

<https://www.penzcentrum.hu/egeszseg/20230201/tele-vannak-eheto-rovarokkal-a-magyar-elelmiszerek-mennyire-biztonsagos-a-fogyasztasuk-1133612>

HA

Amerikai tudósok megfejtették, hogyan hódították meg a hangyák a Földet. „Kutatók becslései szerint a Földön több mint 20 billiárd, vagyis 20 000 000 000 000 000 hangya él, azonban mindeddig rejtély volt a tudósok számára, hogy egyedfejlődésük [helyesen: törzsfajlódásuk, *szerk.*] során hogyan hódították meg a földgolyót ezek az apró rovarok.”

A linkre kattintva erre a kérdésre kapnak lehetséges választ azok, akiket a téma érdekel.

<https://qubit.hu/2023/03/31/amerikai-tudosok-megfejtettek-hogyan-hoditottak-meg-a-hangyak-a-foldet>

HA